

interview

Een eeuw lang elke zondag gregoriaans Helmonds koor 'treedt niet op; wij zingen een Mis'

DOOR LUKK VAN DEN EINDEN

Al honderd jaar luisteren de leden van het Sint-Jozefkoor de Missen in de gelijknamige Helmondse parochiekerk op met gregoriaans gezang, zonder een zondag over te slaan. "Wij willen geen applaus: we zingen ter ere Gods."

Het Helmondse Sint-Jozefkoor zingt enkel gregoriaans, de muziekstijl die al meer dan duizend jaar met de liturgie verbonden is. | Foto: Henk van Dijk

Een honderdjarig jubileum van een kerkkoor is allereerst een unicum in Nederland: er zijn heel wat koren ouder dan het Helmondse Sint-Jozefkoor, dat op 13 oktober precies een eeuw bestaat. Een honderdjarig koor dat enkel gregoriaans zingt, is echter al een stuk zeldzamer, en een koor dat dat ook nog eens iedere zondag en elk hoogfeest in dezelfde kerk doet, is al helemaal uitzonderlijk.

Met vijftien leden en een gemiddelde leeftijd van 78 jaar is het een opmerkelijke prestatie dat het Sint-Jozefkoor erin slaagt bij geen enkele Mis afwezig te zijn. Volgens voorzitter Hans van Saaze komt dat door de grote bevoegenheid van alle leden. "Een jaar of twintig geleden was de aanwezigheid nog wel eens een agendapunt, maar tegenwoordig niet meer", zegt hij. "We proberen de hoogst mogelijke kwalitatieve standaard overeind te houden. Daarom besteden we veel tijd aan repeteren."

Bevoegen zijn de koorleden ook vanwege hun rol in de Mis, die ze uiterst serieus nemen. "Wij treden niet op, maar we zingen een Mis", zegt Jos Leenen, al ruim dertig jaar dirigent van het Sint-Jozefkoor. "Wij willen geen applaus: het is erediens. We zingen ter ere Gods."

Het koor zingt enkel gregoriaans, de muziekstijl die al meer dan duizend jaar met de liturgie verbonden

is. Ze gaan met die eeuwenoude geschiedenis om door juist niet stil te staan bij de traditie. "Je kunt niet terug in de tijd: je kunt alleen maar aanstaande zondag zingen", zegt Leenen. Zingen is in het hier en nu zijn, vindt hij, waarbij successen uit het verleden geen garantie bieden voor de toekomst. "Je kunt nooit zeggen: het ging vandaag lekker, dus zal het volgende week ook wel goed gaan."

BEMOEDIGING

Gregoriaanse muziek geniet nog altijd de voorkeur van de Kerk voor gebruik in de Eucharistie, zo stelde ook het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965). In Nederland is van die voorkeurspositie echter weinig meer te merken: leden van het Sint-Jozefkoor krijgen regelmatig de opmerking hoe bijzonder het is dat zij "nog steeds" gregoriaans zingen. Volgens Van Saaze is na het Tweede Vaticaans Concilie het gregoriaans, dat in het Latijn gezongen wordt, in het gedrang gekomen. "Het streven naar meer volkstaal in de liturgie was vooral voor de lezingen en dergelijke bedoeld, maar is ook aangewend om de bezem door de hele kast te jagen", zegt hij.

Voor het Jozefkoor is het gregoriaans echter blijven leven, legt Leenen uit. Veel leden zongen als kind

al gregoriaans, vaak als lid van de Sint-Jozefzangertjes, het jeugdkoor van de parochie. In dat prille begin ligt volgens hem de reden waarom de koorleden nog altijd gregoriaans zingen. "Wij zijn er van kinds af aan in opgevoed en hebben het ten diepste beleefd." Samen gregoriaans zingen is een verbindende factor die dieper gaat dan gewone gezelligheid, gelooft hij: "Daardoor blijven we op deze hoge leeftijd samen zingen."

Het gregoriaans levend houden willen de koorleden in het jubileumjaar onder meer doen met een *Missa cum Multitudine*: gregoriaanse kerkkoren uit heel het land worden uitgenodigd om op 15 oktober samen een Eucharistieviering op te luisteren. "Er zijn zoveel koren die gelukkig nog 's zondags zingen, maar die hebben misschien het gevoel dat ze een uitstervende soort zijn", legt Leenen de bedoeling uit. "Als we samenkomen, kunnen we elkaar bemoedigen. Dan krijgen ze hopelijk het gevoel: we zijn niet de enigen."

Hoewel het gregoriaans zoals gezegd nog steeds de voorkeur zou moeten hebben in de liturgie, worden gregoriaanse koren steeds kleiner en zijn er al heel wat noodgedwongen gestopt. Ook het Sint-Jozefkoor is exemplarisch voor deze ontwikkeling. Op zijn hoogtepunt in de jaren vijftig van de vorige eeuw telde het tien keer zoveel leden als tegenwoordig. Het afhaken van kindersopranen in 2003 betekende dat de belangrijkste bron van nieuwe aanwas wegviel.

Nieuwe leden vinden is lastig, waarbij de hoge standaarden die het koor hanteert een behoorlijke drempel zijn. Wekelijks zingen en repeteren blijkt voor de meeste aspirant-leden een toewijding die ze niet na kunnen komen. "Er zijn gerust mensen die met ons mee zouden willen zingen, maar wat we vragen, schrikt af", zegt Van Saaze.

"We zijn te specialistisch", beaamt Leenen. Om daar iets aan te doen, start volgend jaar in Helmond een Gregoriaanse Kring, een in andere steden beproefd concept om mensen op laagdrempelige wijze enthousiast te krijgen voor gregoriaanse zang. De dirigent kijkt nuchter naar de toekomst van het Sint-Jozefkoor. "We zingen net zo lang als we kunnen, maar als we op een gegeven moment moeten constateren dat het niet meer lukt, dan kijken we terug op een zeer rijke historie", zegt hij. "We laten ons niet ontmoedigen door het feit dat we misschien over vijf jaar niet meer bestaan: dan zingen we zondag namelijk slechter en dát moet je niet willen." ●

Kijk voor alle activiteiten in het jubileumjaar op sintjosefkoorhelmond.nl.